

PM Rotel IX (Dnr KS 2022/628)

Förslag till ändring i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer

Remiss från Kemikalieinspektionen

Remisstid den 9 september 2022

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Kemikalieinspektionen har remitterat Förslag till ändring i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Många propplösare på den svenska marknaden innehåller natrium- och kaliumhydroxid och är starkt frätande. Vid oförsiktig hantering och förvaring kan frätande propplösare orsaka allvarliga skador och antalet olyckor med frätande propplösare ökar hos privatpersoner.

Kemikalieinspektionen har utrett olika möjligheter att reglera användningen av propplösare för att undvika olyckor och har gjort bedömningen att det finns skäl att omfatta dessa produkter av krav på tillstånd för användning som inte är yrkesmässig. De ändringar som föreslås skulle innebära ett krav på särskilt tillstånd för privatpersoner för att få använda frätande propplösare. Myndigheten föreslår att regeländringen ska träda i kraft sex månader efter beslut.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och miljö- och hälsoskyddsnämnden. På grund av den korta remisstiden har miljöförvaltningen besvarat remissen med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret har inget att invända mot förslaget.

Miljöförvaltningen bekräftar behovet av att vidta åtgärder och tillstyrker att processen underlättas om åtgärder vidtas nationellt snarare än på EU-nivå eftersom problemet verkar vara begränsat till Sverige. Förvaltningen anser däremot att tillsynen och påverkan på kommunerna behöver ses över och lyftas mer i utredningen.

Mina synpunkter

Jag välkomnar Kemikalieinspektionens initiativ att se över regleringen av frätande propplösare för att undvika olyckor hos privatpersoner. Frätskador ger allvarliga och bestående effekter och olyckor med frätande propplösare har skett både med bestående ögonskador och skador på matstrupen. En reglering är därmed synnerligen angelägen då det finns lättillgängliga alternativ som är både miljövänligare och mindre hälsofarliga.

I övrigt hänvisar jag till miljöförvaltningens yttrande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 17 augusti 2022

KATARINA LUHR

Bilaga

Förslag till ändring i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Kemikalieinspektionen har remitterat Förslag till ändring i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Många propplösare (som används för att rengöra eller rensa avlopp) på den svenska marknaden innehåller natrium- och kaliumhydroxid och är starkt frätande. Vid oförsiktig hantering och förvaring kan frätande propplösare orsaka allvarliga skador. Antalet samtal till Giftinformationscentralen om tillbud med frätande propplösare som bedöms som riskabla har under de senare åren ökat. På egendom kan problem uppstå när frätande propplösare inte löser proppen utan snarare förflyttar den längre in i rörsystemet. Skador på rör och packningar beskrivs också orsakas av propplösare.

Kemikalieinspektionen föreslår att det ska krävas särskilt tillstånd för privatpersoner för att använda frätande propplösare. I Sverige krävs tillstånd från länsstyrelsen för yrkesmässig överlåtelse och privat användning och av särskilt farliga kemiska produkter. Exempel på särskilt farliga kemiska produkter är starkt frätande produkter, produkter som kan orsaka cancer, ge ärftliga genetiska skador, fosterskador eller nedsatt fortplantningsförmåga. Kommunerna och Kemikalieinspektionen bedriver tillsyn av de som säljer produkterna och svarar på remisser från länsstyrelsen vid tillståndsansökan.

Propplösare på den svenska marknaden innehåller ofta starka alkaliska (basiska) ämnen som natriumhydroxid eller kaliumhydroxid. Dessa kallas ibland för kaustiksoda eller lut. Natriumhydroxid och kaliumhydroxid har harmoniserad klassificering som frätande på huden i kategori 1A. Blandningar som innehåller 5 % eller mer av ämnena klassificeras i samma kategori och räknas då som särskilt farliga kemiska produkter. För närvarande är dock produkter som innehåller natriumhydroxid eller kaliumhydroxid undantagna från tillståndsplikt. I remissen föreslås ett undantag från undantaget för privat hantering för blandningar avsedda för rensning eller rengöring av avlopp.

Den svenska marknaden skiljer sig från merparten av de övriga EU-länderna i den meningen att det främst finns alkaliska propplösare i fast form. I Sverige är det enligt den så kallade förbudsförordningen förbjudet med produkter för rensning av avlopp med syrahalt över 10 procent eller bas i flytande form till en halt över 2 procent. I många andra EU-länder förekommer propplösare främst i flytande form, som syra.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och miljö- och hälsoskyddsnämnden. På grund av den korta remisstiden har miljöförvaltningen besvarat remissen med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 1 juli 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Förslaget innebär en starkare reglering än nuvarande reglering på EU-nivå. Stadsledningskontoret konstaterar att förslaget innebär en stark begränsning av användningen av produkten för användning som inte är yrkesmässig. Kemikalieinspektionen har bedömt att detta är en rimlig reglering då antalet olyckor i Sverige enligt rapporten ökar samtidigt som det finns alternativ. Stadsledningskontoret har inget att invända mot förslaget.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 14 juli 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms miljö- och hälsoskyddsnämnd beslutar att lämna följande yttrande:

1. Undvik undantag från undantag då sådana gör det svårt att hålla reda på vad som gäller. Se i stället över om undantagen för natriumhydroxid och kaliumhydroxid i (KIFS 2017:7) kan tas bort.
2. Förslaget om att ha tillståndsplikt för privat användning men inte för yrkesmässig överlåtelse försvårar tillsynen på så sätt att kommunerna inte får information om vilka som säljer produkterna. Det blir dessutom svårt att hålla reda på vilka regler som gäller för vilka produkter.
3. Det bör förtydligas huruvida förslaget endast avser de propplösare som uppfyller kriterierna för särskilt farliga kemiska produkter, det vill säga de som klassificeras som frätande på huden i kategori 1A. I annat fall bör begränsningen av produkterna göras på annat sätt än via lagstiftningen om särskilt farliga kemiska produkter.
4. I remissen saknas kommentarer om när tillstånd ska ges för icke yrkesmässig användning, till exempel om det ska krävas utbildning eller vilka behov av rensning och rengöring av avlopp som kan vara aktuella. Det saknas även en översyn av ansvar och sanktioner för återförsäljare och kund, till exempel vid fall där kund utan tillstånd köpt en tillståndspliktig produkt av en återförsäljare som inte kontrollerat kundens tillstånd.
5. Det saknas en uppskattning av ökade kostnader för kommuner för tillsyn och eventuella svar på remisser från länsstyrelsen. En kostnadsbeskrivning motsvarande den för länsstyrelsernas tillståndshandläggning borde även kunna göras för kommunerna.

Förvaltningen bekräftar behovet av att vidta åtgärder med anledning av de risker med produkterna som kommit fram, främst för personskador men även för frätskador på rör. Förvaltningen tillstyrker även att processen underlättas om åtgärder vidtas nationellt snarare än på EU-nivå eftersom problemet verkar vara begränsat till Sverige. Förvaltningen anser däremot att tillsynbarheten och påverkan på kommunerna behöver ses över och lyftas mer i utredningen. Tillsynbarhet sammanfaller till stor del med hur enkelt det är för företag och kunder att hålla reda på vilka regler som gäller för dem.